

บทคัดย่อ

Project Code : TRG5780098

(รหัสโครงการ)

Project Title : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคแมลงกินได้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(ชื่อโครงการ)

Investigator : เยาวรัตน์ ศรีวรานันท์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

(ชื่อนักวิจัย)

E-mail Address : syaowa@kku.ac.th

Project Period : 2 มิถุนายน 2557 – 1 มิถุนายน 2559

(ระยะเวลาโครงการ)

วัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกบริโภคแมลงกินได้ของผู้บริโภค และพฤติกรรมการบริโภคแมลงกินได้ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อทำการเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 577 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor analysis) การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural equation model) ผลการศึกษาพบว่า ประเภทของแมลงกินได้ที่นิยมเลือกบริโภคส่วนใหญ่คือ จิ้งหรีด ดักแด้ หนอนไหม และไข่มดแดง แหล่งที่เลือกซื้อส่วนใหญ่คือตลาดสดหรือตลาดเย็น เนื่องจากอยู่ใกล้และสะดวกในการเดินทาง และผู้บริโภคเลือกรับประทานแมลงกินได้เป็นอาหารทานเล่นมากกว่าเป็นอาหารหลัก ผู้บริโภคยังไม่นิยมผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ทำจากแมลงกินได้ส่วนใหญ่ชอบรับประทานที่ยังเห็นรูปร่างแมลง

สำหรับผลการศึกษาปัจจัยเชิงเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเลือกบริโภคแมลงกินได้ของผู้บริโภค พบว่า ตัวแปรแฝง Sensory Safety Health และ PBC มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ส่วน SN ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความตั้งใจซื้อ ($p > 0.1$) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผู้บริโภคที่มีทัศนคติที่ดีต่อรสชาติ/กลิ่น/และรูปร่างของแมลงกินได้ ผู้บริโภคที่มีทัศนคติด้านแมลงกินได้มีความปลอดภัย ผู้บริโภคที่ทัศนคติที่ดีด้านคุณประโยชน์และคุณค่าทางโภชนาการของแมลง ผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมไม่ได้รู้สึกกลัวรูปร่างแมลงและเห็นว่าการบริโภคแมลงปัจจุบันเป็นเรื่องปกติ มีโอกาสซื้อแมลงกินได้รับประทาน โดยเฉพาะผู้บริโภคหากมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์แมลงกินได้ที่มีตรารับรองความปลอดภัย หรือมีฉลากบอกคุณค่าทางโภชนาการของแมลงจะสร้างแรงดึงดูดให้ผู้บริโภคซื้อแมลงกินได้

ผลการศึกษามีความคล้ายกับ Hartmann, C., Shi, J., Giusto, A. and Siegrist, M. (2015) แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคในแถบเอเชียมีทัศนคติยอมรับในรสชาติ คุณค่าทางสารอาหาร ความคุ้นเคยกับรูปร่าง และพฤติกรรมที่ไม่ได้รู้สึกกลัวแมลงกินส่งผลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อแมลงกินได้ และผลการวิจัยของ Alemu, M. H., Olsen S. B., and Pambo K. O. (2015) ยังสนับสนุนว่าผู้บริโภคมีพฤติกรรมที่ยินดีซื้อแมลงกิน เนื่องจากมีคุณค่าทางโภชนาการและความปลอดภัยที่สูง ซึ่งอาหารกลุ่มแมลงกินได้มีความต้องการของผู้บริโภคสูงซึ่งสามารถขยายการผลิตสู่ตลาดได้

แต่ผลการศึกษานี้มีความแตกต่างจาก Cicatiello, Rosa, Franco and Lacetera (2016) พบว่าผู้บริโภคชาวอิตาลีมีความกลัวแมลงและความรู้สึกถึงความขยะแขยงของรสชาติแมลงกินได้เป็นอุปสรรคสำคัญในความยินดีที่จะบริโภคแมลง แต่เป็นความคิดเห็นของผู้บริโภคที่ไม่เคยทานแมลงมาก่อน ซึ่ง Tan, H. S. G., Fischer, A. R. H., van Trijp, H. C. M., & Stieger, M. (2016) ได้อธิบายแย้งว่าผู้บริโภคที่มีความรู้สึกไม่ชอบอาหารแปลกใหม่นั้นเป็นความรู้สึกก่อนที่จะได้รับประทานอาหาร ซึ่งเมื่อได้สัมผัสกับรสชาติของอาหารชนิดนั้นแล้วมีการยอมรับมากขึ้น

พฤติกรรมผู้บริโภคแมลงกินได้ระหว่างผู้บริโภคในแถบเอเชียหรือแอฟริกาและแถบยุโรปหรือสหรัฐอเมริกามีความแตกต่างกันในด้านความคุ้นเคยกับรูปร่างแมลง ผู้บริโภคแมลงกินได้ชาวไทยมีความคุ้นเคยกับรูปร่างของแมลงกินได้แต่ละชนิดจึงไม่ได้รู้สึกกลัวแต่ชาวยุโรปแสดงความไม่ยินดีจ่ายเงินเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์หากเห็นภาพแมลงกินได้บนผลิตภัณฑ์ แต่ยินดีจ่ายเงินซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของแมลงกินได้ที่ผ่านการแปรรูปจนไม่เห็นภาพของแมลงแล้ว (Magistris, Pascucci and Mitsopoulos, 2015)

คำสำคัญ : แมลงกินได้ พฤติกรรมผู้บริโภค โมเดลสมการโครงสร้าง